

ANKNYTNING

– HUR PÅVERKAS BARN I FÖRSKOLAN AV ATT
VISTAS I STORARBETSLAG?

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Sandra Andersson
Linda Jaeger

2020-FÖRSK-G10

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryrket

Svensk titel: Anknnytning- hur påverkas barn i förskolan av att vistas i storarbetslag?

Engelsk titel: Attachment- How are preschool children affected by many relationships?

Utgivningsår: 2020

Författare: Linda Jaeger och Sandra Andersson

Handledare: Ann-Charlott Wank

Examinator: Martin G. Erikson

Nyckelord: storarbetslag, anknnytning, trygghet, förskola

Sammanfattning

Studiens syfte är att undersöka några förskollärares erfarenheter på vilka sätt barns anknnytning påverkas av att vistas i storarbetslag i förskolan. Vi har utgått från följande frågor; Vilka faktorer lyfter förskollärarna fram som centrala för barns anknnytning?

Vilka strategier tillämpar pedagoger i storarbetslag så att barnen utvecklar en trygg anknnytning i förskolan?

Den teoretiska utgångspunkt vi har utgått från i vår studie är John Bowlbys anknnytningsteori.

Den metod vi använt oss av i vår studie är kvalitativ metod. Vi har utfört semistrukturerade intervjuer med förskollärare där vi undersökte deras syn på modellen med storarbetslag och hur det kan påverka barns anknnytning.

I resultatet framkommer det att respondenterna ansåg att trygghet och anknnytning är centrala begrepp inom förskolan. De respondenter som deltagit i studien påtalar samtliga vikten av de här begreppen. De menar att när barnen känner sig trygga och kan knyta an till någon pedagog på förskolan känner de glädje att gå till förskolan där de får möjlighet att lära, utvecklas och utforska omvärlden. De strategier som används för att skapa en trygg anknnytning för barnen i förskolan är flera. De mest förekommande är inskolning, en lugn start på dagen, rutiner, små barngrupper, kontinuitet bland pedagoger samt vikten av kollegialt lärande. I resultatet framkommer det att respondenterna ansåg att de yngsta barnens anknnytning påverkas negativt när de behöver etablera många relationer, vilket även ligger i linje med tidigare studier (Melker 2014; Orrenius 2005; Brandtzaeg, Torsteinson & Öiestad 2016).

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
SYFTE	1
Frågeställningar.....	2
BAKGRUND	2
Teoretisk utgångspunkt - anknytningsteorin.....	2
Centrala begrepp inom anknytningsteorin.....	3
Trygg bas-säker hamn.....	3
Primär och Sekundär anknytningsperson.....	3
Förskolan i Sverige	3
Omsorg och anknytning enligt läroplanen	4
Storarbetslag.....	5
TIDIGARE FORSKNING.....	6
Anknytningens betydelse för de yngsta barnen	6
Tid till det enskilda barnet.....	6
Kompetens och organisation i förskolan	7
Fördelar med storarbetslag.....	7
Nackdelar med storarbetslag	7
METOD	8
Kvalitativ metod	8
Intervju.....	8
Urval.....	9
Genomförande	10
Etiska aspekter	10
Reliabilitet och validitet	11
Analys.....	11
RESULTAT	12
Trygghetens betydelse för barns anknytning	12

Vilka faktorer lyfter förskollärarna fram som centrala för barns anknytning?	12
Pedagogers strategier för att stärka barnets anknytning i förskolan	13
Inskolning.....	13
Rutiner	14
Lugn start	14
Tid till det enskilda barnet	15
Kollegialt lärande kan bidra till högre kvalitet i förskolan.....	16
Förskolans miljö	16
Sammanfattning av resultatet.....	17
DISKUSSION.....	17
Resultatdiskussion	17
Trygghetens betydelse för barns anknytning	17
Pedagogers strategier för att stärka barnets anknytning i förskolan	18
Inskolning - en betydande start för barnets anknytning i förskolan.....	19
Yttre faktorer som har betydelse för barns anknytning.....	19
Kollegialt lärande.....	20
Metoddiskussion.....	21
Didaktiska konsekvenser	21
VIDARE FORSKNING	23

INLEDNING

I *Läroplan för förskolan* (Lpfö 18 s. 10) beskrivs det att barn i förskolan ska erbjudas en trygg omsorg och utbildningen ska bidra till barns välbefinnande samt lägga grunden till deras självkänsla. Enligt vad vi erfar blir det allt vanligare att förskolor organiserar sig i en modell som kallas storarbetslag, vilket menas att det är en stor barngrupp med många pedagoger. Enligt Skolverket (2019) kan en förskola få statsbidrag för att minska barngruppernas storlek. Många förskolor slår då ihop två befintliga avdelningar och delar sedan in barnen i mindre grupper under större delen av dagen. Det gör att det blir fler personal och fler barn i ett så kallat storarbetslag. Här får barnen många relationer att förhålla sig till, både till andra barn och till pedagoger.

Barns anknytning har stor betydelse under de första levnadsåren. Om barn känner sig trygga, vågar de utforska sin omgivning (Broberg, Hagström & Broberg 2012, s. 51). För de flesta barn är det föräldrarna som är de viktigaste personerna som de knyter an till, men även andra personer som barnen möter och lär känna, såsom pedagoger etablerar en anknytning med barnen (Broberg, Hagström & Broberg 2012, ss. 278–279).

I Melkers studie (2014, ss. 67–69) undersöks fördelar och nackdelar med att arbeta i ett storarbetslag. Med storarbetslag kan förskollärare se fördelar, eftersom det bidrar till att fler pedagoger finns närvarande och att det inte blir lika känsligt om vikarier anlitas. Den främsta nackdelen som framkommit för barns anknytning i studien är att det blir många relationer för de yngsta barnen.

Vi lever i en föränderlig tid där vårt samhälle ändras och utvecklas. Inom förskolan innebär det att balansen mellan lärande och omsorg har sett olika ut under årens gång. För barnens trygghet kan det innebära problematik när pedagogiska ambitioner tar överhand (Broberg, Hagberg & Broberg 2012, s. 24). Anknytningens betydelse i förskolan spelar stor roll för barnen då förskolan ska fungera som ett komplement till föräldrarnas omsorg. Forskning visar att små barngrupper med hög personaltäthet har stor betydelse för barns trygghet (Skolverket 2016, s. 16).

Till grund för vår undersökning vill vi ta reda på förskollärarnas syn och förståelse för hur barn får möjlighet att skapa trygghet och anknytning när de ska ingå i stora sammanhang med många relationer. Vi vill undersöka hur förskollärare anser att barn kan påverkas av modellen med storarbetslag. Samt vilka faktorer som är centrala för barns anknytning. Om förskolan ska uppnå läroplanens mål anser vi att det är av stor vikt att verksamheten möjliggör att barn etablerar en trygg anknytning. Utan anknytning ges inte barn rätt förutsättning till ett fortsatt lärande och utveckling.

SYFTE

Studiens syfte är att undersöka några förskollärares erfarenheter på vilka sätt barns anknytning påverkas av att vistas i storarbetslag i förskolan.

Frågeställningar

Vilka faktorer lyfter förskollärarna fram som centrala för barns anknytning?

Vilka strategier tillämpar pedagoger i storarbetslag så att barnen utvecklar en trygg anknytning i förskolan?

BAKGRUND

Vi kommer i följande avsnitt presentera vår teoretiska utgångspunkt, vilken är anknytningsteorin. Därefter följer avsnitt som handlar om förskolan i Sverige, omsorg och anknytning enligt läroplanen samt storarbetslag.

Teoretisk utgångspunkt - anknytningsteorin

Anknytningsteorins upphovsman var läkaren och psykoanalytikern John Bowlby (1907–1990). I slutet av 1940-talet fick Bowlby ett uppdrag av Världshälsoorganisationen (WHO) att ställa samman forskning och kunskap om vad som kunde göras för hemlösa barn i efterkrigstidens Europa. Bowlby utformade anknytningsteorin om att barn föds med ett anknytningssystem som innebär att barnet redan vid födseln är programmerat att knyta an till de närmaste vuxna (Jakobsson Lundin 2019, s. 67). Mary Ainsworth (1913–1999) var kollega till Bowlby och hon bidrog till att utveckla anknytningsteorin, deras samarbete inleddes under 50-talet och bestod livet ut. Tillsammans delade de intresset av vad som påverkar barns utveckling mot hälsa eller i annat fall ohälsa (Broberg, Hagström & Broberg 2012, s. 35).

Begreppet anknytning innebär enligt Bowlby att det är något mindre som är beroende och hänger ihop med något som är större (Broberg, Hagström & Broberg 2012, ss. 33–34). Jakobsson Lundin (2019, s. 68) beskriver hur beroende det lilla spädbarnet är till sin omsorgsgivare under en lång period i livet. Teorin handlar om samspelet mellan omvårdnad och anknytning. Grunderna för anknytningen enligt John Bowlby är balansen mellan de två olika känslorna att utforska omgivningen och att vara i trygg hos vårdaren (Kihlbom 2003, s. 33). De anknytningsrelationer som skapas karaktäriseras av att relationen och den specifika personen har stor känslomässig betydelse och är inte utbytbar (Jakobsson Lundin 2019, s. 72). Broberg, Hagström och Broberg (2012, ss. 40–41) berättar att redan när barnet ligger i mammans mage skapas en viss anknytning där barnet lär sig känna igen och minnas mammans röst. Fortsättningsvis förklaras att barnet under sin första vecka använder sig av alla sina sinnen för att lära känna sin omgivning och sina närmaste personer. När barnet är runt sex till åtta månader gammalt har ett område hjärnan utvecklats som gör att barnet upplever en rädsla att separeras från sin omsorgsgivare (Jakobsson Lundin 2019, ss. 65–66). I samma område av hjärnan sitter även det mest effektiva anknytningsbeteendet hos barnet i form av barnets skrik (Jakobsson Lundin 2019, s. 67). Broberg, Hagström och Broberg (2012, ss. 40–41) beskriver hur barnets signalsystem skapar ett obehag hos oss vuxna och känslan av att trösta det hjälplösa barnet infinner sig starkt.

Centrala begrepp inom anknytningsteorin

Trygg bas-säker hamn

Inom anknytningsteorin är begreppen “trygg bas” och “säker hamn” centrala. Begreppen beskriver två aspekter om den vuxnes betydelse. Dels att vara en trygg bas så att barnet vågar undersöka och pröva omgivningen, dels att vara en trygg hamn som finns där då barnet känner oro (Broberg, Hagström & Broberg 2012, s. 44). När barnet rör sig mellan sin trygga bas och säkra hamn utforskar det vad som finns i omvärlden samtidigt som barnet hela tiden vet att det kan återvända till sin säkra hamn. Det kallas för “trygghetscirkeln” där det kan likna en cirkel där den övre delen av cirkeln är till för att barnet ska lämna sin säkra hamn och utforska omvärlden, och den undre delen är där barnet kan gå tillbaka till sin säkra hamn och tanka trygghet (Brandtzaeg, Torsteinson & Oiestad 2016, s. 33). Ju äldre barnet blir, desto längre vågar det vara kvar i den övre delen av cirkeln för att utforska och våga gå längre bort från sin trygga bas.

Primär och Sekundär anknytningsperson

Direkt efter födseln är det endast en person, oftast mamman som är den primära anknytningspersonen. Tills barnet är två år har det skapat sig fler anknytningspersoner, då oftast till pappan och/eller syskon. Det är de personer som tar hand om barnet och som alltid finns närmast till hands för barnet (Broberg, Hagström & Broberg 2012, ss. 64–65). Då barnet börjar på förskolan är det inte längre föräldrarna som är närmast till hands och då är det viktigt att det finns andra vuxna som barnet kan knyta an till. De här personerna kallas sekundära anknytningspersoner (Brandtzaeg, Torsteinson & Oiestad 2016, s. 27). Ett barn kan ha flera olika sekundära anknytningspersoner på förskolan, men som mest kan yngre barn ta in fyra till fem vuxna utöver sina föräldrar/vårdnadshavare. När barnet är på förskolan och vill utforska omvärlden är det den sekundära anknytningspersonen som är barnets säkra hamn att komma tillbaka till och tanka trygghet. Känner barnet trygghet och anknytning hos en eller flera vuxna på förskolan vågar det utforska och på så sätt lära sig nya saker.

Om barnet har med sig en trygg anknytning från sina primära vuxna är det lättare att skapa anknytning till pedagogerna på förskolan. Om barnet inte har trygga primära anknytningspersoner då de börjar på förskolan är det av stor betydelse att pedagogerna ger sig tid och möjlighet att ta sig an det enskilda barnet och försöka bygga upp en anknytning (Broberg, Hagström & Broberg 2012, s. 74).

Förskolan i Sverige

För mer än 150 år sedan startade förskolan i Sverige och redan då präglades den av två fokusområden. Det var lärande, vilket menas att förskolan ska hjälpa barn att utvecklas, samt omsorg vilket menas att barn ska få omvårdnad och tillsyn. De här två områden kännetecknas av begreppet *educare*. *Educare* användes flitigt under 1970-talet och förklarades med att förskolan skulle nå de flesta barn, den skulle vara tillgänglig och likvärdig för alla barn samt att det skulle finnas pedagoger som var utbildade i ämnet (Tallberg Broman 2010, s. 30). Under åren har balansen mellan lärande och omsorg varierat beroende på hur samhället ändrats och

utvecklats. De två begreppen kommer ofta i konflikt med varandra då barnens trygghet påverkas av de pedagogiska ambitioner som finns hos många pedagoger (Broberg, Hagberg & Broberg 2012, s. 24). Anknýtningens betydelse i förskolan spelar stor roll för de yngsta barnen då förskolan ska fungera som ett komplement till föräldrarnas omsorg.

Idag ska kommunen erbjuda förskola till alla barn som är mellan ett och fem år som är bosatta i Sverige. Hösten 2016 var drygt 500 000 barn inskrivna på förskola, vilket motsvarar 84% av landets alla 1–5-åringar. De senaste tio åren har antalet barn ökat för varje år som går, mellan år 2016 och 2017 ökade barnantalet med 7 400 (Skolverket 2018, s. 9). Det genomsnittliga antalet barn per grupp var 15,9 hösten 2016, vilket är den lägsta nivån sedan 1990 (Skolverket 2018, s. 10). Pedagogerna på förskolan ska vara utbildade förskollärare, men även andra pedagoger med annan utbildning eller erfarenhet kan arbeta på förskolan. Pedagogernas uppgift är att stimulera och utmana barnens lärande och utveckling (Skolverket 2018, s. 12).

Skolverket (2019) beskriver att förskolor kan ansöka om statsbidrag i syfte att minska barngrupperna och ge barn bättre förutsättningar. Det är huvudmannen inom förskolan som ansöker om statsbidrag och det är de yngsta barnen som ska prioriteras. Statsbidraget kan användas på olika områden genom att anställa mer personal, skapa en ny barngrupp eller rusta upp lokaler. Det innebär att en förskola kan ha färre barn inskrivna eller så skapas fler barngrupper. Med barngrupp menar Skolverket (2019) den grupp som ett barn ingår i under sin dag i förskolan.

Det är upp till varje kommun att bestämma hur många barn som ska vara i varje barngrupp. Förskolechefen ansvarar för att varje förskola följer läroplanen för förskolan (Pramling Samuelsson, Williams, Sheridan & Hellman 2016, s. 2). Barn är skapta för att ha fler anknytningsrelationer än de närmsta vuxna som vanligtvis är modern och fadern, enligt Jakobsson Lundin (2019, ss. 75–76). Däremot är de inte skapta för att tas hand om av främlingar, såsom okända vikarier.

Omsorg och anknytning enligt läroplanen

I Lpfö 18 (2018, s. 7) redogörs att förskolans uppdrag är att lägga en grund för ett livslångt lärande, den grunden ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Den dagliga miljön och utbildningen i förskolan ska utgå från att varje barns behov av omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Under de första levnadsåren genomgår barn många känslomässiga och betydelsefulla upplevelser (Kilhbom 2003, s. 14). Framför allt beskrivs det viktiga samspelet mellan barnet och sina närmaste vårdare. Med förskolans uppdrag innebär det att pedagoger ska ge barn en trygg omsorg, utbildningen ska värna om barnets välbefinnande och trygghet och bidra till att grundlägga barnets självkänsla (Lpfö 18 s. 8). Orrenius (2005, s. 25) skriver att det är extra viktigt för de yngre barnen på förskolan att knyta an till en vuxen. Om det kopplas samman till anknytningsteorin blir pedagogen som barnet knyter an till barnets sekundära anknytningsperson. Då måste pedagogerna ges tid till att knyta an med barnen och skapa en trygg relation till dem. Det kan inte ske om barngrupperna är för stora, det ska vara högst fyra mindre barn på en vuxen (Orrenius 2005, s. 25). Vidare menar Orrenius (2005, s. 26) att det är av stor betydelse att barnet även ges möjlighet att skapa nära och trygga relationer med de andra

barnen på förskolan, vilket är svårt om det är en alltför stor barngrupp. Även Brandtzaeg, Torsteinson & Öiestad (2016, s. 25) belyser hur viktigt det är, främst för de yngre barnen i förskolan, att ha en vuxen de kan knyta an till.

Kihlbom (2003, s. 46) beskriver hur betydande det är att barns grundläggande fysiska behov av mat, sömn, emotionell närhet, stimulans och beskydd blir tillgodosett. Den vuxnes roll innebär att skydda barnet och stötta den mot de reaktioner som uppstår i mötet med omvärlden. I förskolan innebär det att varje pedagog ska ha en god relation till det enskilda barnet, den trygga pedagogen ska besitta kunskaper om barns utvecklingsfaser och förstå det lilla barnets behov både enskilt och i grupp (Kihlbom 2003, s. 28). En trygg bas och säker hamn i förskolans verksamhet ger barnet möjlighet att våga utforska omvärlden.

Storarbetslag

Skolverkets (2019) beskrivning om förskolans arbetslag sammanfattas av att personal, förskollärare, barnskötare samt övrig personal arbetar tillsammans i ett arbetslag. Samtliga i arbetslaget har som uppdrag att stimulera och utmana barnen i sin utveckling och i sitt lärande. Lagerlöf (2013) uppger i *Lärarnas tidning* att det saknas statistik om hur vanligt det är med förskolor som organiserar sig med storarbetslag. Vidare redogörs att det är möjligt för en kommun att redovisa två sammanslagna grupper som en grupp, samtidigt som en annan kommun uppger samma sak men då som två barngrupper. Enligt Skolverket (2019) är det viktigt att ta hänsyn till barnens ålder och unika behov när en barngrupp sätts samman, men även lokaler och personalens kompetens ska beaktas. I vår kommande text använder vi oss av begreppet storarbetslag som definieras av att två till tre arbetslag slås samman till en större avdelning (Melker 2014, s. 5). Den här förändringen inom organisationen av arbetslag och barngrupper blir allt vanligare i Sverige. Enligt Melker (2014, s. 5) liknar det den genomslagskraft som de norska så kallade ”flexible barnehager” har haft på senare år. Melker (2014, s. 70) efterfrågar mer forskning som undersöker hur barn påverkas av att det är många relationer att förhålla sig till i ett storarbetslag. Enligt anknytningsteorin är det viktigt att barnets anknytningssystem hålls i viloläge så det inte alltid är aktiverat på förskolan. I en barngrupp med många barn och pedagoger är det vanligt att anknytningssystemet hela tiden blir aktiverat. Det innebär att barnet ständigt behöver hålla uppsikt över pedagogerna och vad som sker runt omkring (Broberg, Hagström & Broberg 2012, ss. 278–280).

Inom detta område förklarar Seland (2009, ss. 10–11) att de senaste tio åren har det skett en modernisering och förändring i hur förskolans verksamhet organiseras. I Norge blir så kallade mindre ”barnehager” sammanslagna till större enheter, så kallade ”flexible barnehager”. Denna organisering har uppkommit på grund av att Norges kommuner vill skapa en mer effektiv kommunal sektor. Seland (2009, s. 259) beskriver att de tidigare traditionella förskolorna i Norge ersätts av olika temarum som används under dagen beroende av bemanningssituationen. De olika verkstäderna eller specialrummen är inspirerade av Reggio Emilia-pedagogiken och ska ge barn möjlighet att utforska och lära inom sitt eget intresseområde. Seland (2009, ss. 259–260) förklarar att barns tillgång till de olika rummen är endast möjlig en viss tid under dagen då personaltätheten är störst och att övrig tid är det stängt. Broberg, Hagström & Broberg (2012, s. 202) menar att just temarum kan fungera bättre för de äldre barnen på förskolan än för de

yngre. I de här lokalerna har barn svårt att få överblick och känna trygghet. Det är viktigt för de yngre barnen att de vuxna är lättillgängliga och närvarande, vilket kan bli problematiskt med flera smårum.

TIDIGARE FORSKNING

Nedan redogör vi för den forskning vi funnit intressant för att utföra vår studie. De två framträdande begreppen vi belyser i vår studie är storarbetslag samt anknytning. Nedan redogör vi för faktorer som varit återkommande inom vårt undersökningsområde. Vi fann forskning kring gruppstorlekens betydelse och hur den påverkar förskolan som helhet. Inom området anknytning finner vi många studier, däremot var det svårt att finna svensk forskning kring förhållandet mellan storarbetslag och anknytning. Vi valde att utöka vårt sökområde och fann norska studier som berörde de ämnen vi ville undersöka. Då förskolor i Sverige och Norge är likvärdiga ansåg vi att den forskningen var relevant för vår studie.

Anknytningens betydelse för de yngsta barnen

Kihlbom (2003 ss. 7–10) beskriver i sin kunskapsrapport att vetenskapen om barns utveckling har ökat under senare år och att relationen mellan det mindre barnet och dess närmaste vuxna har stor betydelse för barnets framtida utveckling. Han redogör för att det är betydande för barns utveckling i ett- och två-års ålder vad vuxna i barns närhet har för personlighetsegenskaper. Vidare redogör Kihlbom för betydelsen av kontinuitet och att barnet redan från tidig ålder behöver ha pålitliga vuxna i sin närhet (2003, s. 8). Om barnet har många olika vuxna runt omkring sig och det ofta byts pedagoger på förskolan kan barnets trygghet påverkas till det negativa (Kihlbom 2003, s. 38). Han efterfrågar mer forskning kring anknytning mellan pedagoger och de yngre barnen i förskolan (2003, s. 9). Pedagogers kompetens bidrar till en trygg miljö på förskolan för det lilla barnet (Lind 1995, s. 37). Det innebär att barnet kan få stöd vid eventuella konflikter, hjälp då det behöver tröstas samt beröm och uppmuntran för att våga pröva nya saker. Inom anknytningsteorin beskrivs barnets behov av den vuxnes stöd och bekräftelse med begreppet ”trygghetscirkeln”, vilken vi förklarar i tidigare stycke.

Tid till det enskilda barnet

En annan studie visar att storleken på barngruppen har betydelse då det gäller pedagogernas tid till att samtala med barnen (Pettersson och Magnusson 2017, s. 76). När det är många barn kan pedagogerna bli stressade. Barnen kan då medvetet välja att inte uppmärksamma pedagogerna när de vill kommunicera på något sätt. Det kan även resultera i att barn höjer rösten och aktivitetsnivån ökar. Resultatet av studien ifrågasätter stora barngrupper då de får en oönskad effekt i barns trygghet och anknytning.

Jonsson (2016, s. 1) har som syfte i sin studie att undersöka hur förskollärare kommunicerar med de yngsta barnen och hur det bidrar till barns lärande. Resultatet från studien visar att det finns skillnader i lärares kommunikation och att det är avgörande att pedagoger anpassar interaktionen efter barns behov. Det innebär att pedagoger använder sig av olika sätt att kommunicera med de yngre barnen beroende på om barnet är aktivt, mindre aktivt eller interaktivt i sitt sätt att kommunicera (Jonsson 2016, s. 9).

Pramling Samuelsson, Williams, Sheridan & Hellman (2016, ss. 454–455) framhäver i sin studie om den idealiska barngruppen och vikten av att uppmärksamma det enskilda barnet, vilket de menar inte görs i stora barngrupper. De menar att det inte finns tid till att följa upp det enskilda barnets utveckling och lärande i stora barngrupper.

Kompetens och organisation i förskolan

I en forskningsrapport granskar Sheridan, Williams & Pramling Samuelsson (2014, ss. 379–397) hur organisationen ur ett helhetsperspektiv i förskolan påverkar barns lärande i förhållande till gruppstorlek. Resultatet visade att barn oavsett gruppstorlek dagligen deltar i olika gruppkonstellationer, i vissa fall var det pedagogerna som organiserade grupperna och ibland var det barnen själva som skapade konstellationen. Kompetensen att organisera barnen till goda förutsättningar för lärande skiljde sig åt mellan förskolorna och pedagogerna hade olika strategier i sitt tillvägagångssätt. Slutsatsen i denna forskning redovisar att pedagogers kompetenser inom att organisera i sin tur påverkar kvaliteten på förskolan och barns förutsättningar för lärande på olika sätt.

Inom forskning om barns välbefinnande och lärande har det även visat sig vara ekonomiskt betydande och lönsamt att tidigt satsa på hög kvalitet inom den pedagogiska verksamheten (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson 2009, s. 15). En mindre barngrupp anses ge högre grad av interaktion mellan lärare och enskilda barn. Det ökar kvaliteten och ger bättre förutsättningar för fortsatt lärande (Sheridan, Williams & Pramling Samuelsson 2014, ss. 393–394).

Fördelar med storarbetslag

Melker (2014, ss. 54–55) beskriver i sin studie att barnen nästan alltid möts av känd personal och behovet av vikarier minskar. Vidare framkommer även att barnen får fler kända pedagoger att förhålla sig till. På så vis kan barnen själva välja vem de trivs bäst med och känner sig trygga med. I resultatet redovisas att storarbetslag har en positiv inverkan för kollegialt lärande där reflektioner och kommunikation är betydelsefullt, men för att få verksamheten att fungera krävs det en inställning och ett engagemang att alla vill åt samma håll (Melker 2014, s. 70).

Seland (2009, ss. 259–260) beskriver i sin studie att en fördel med storarbetslag kan vara att barn får större möjligheter till valfrihet och ett större utbud av aktiviteter, samtidigt som pedagogers olika kompetenser kan tas tillvara eller specialiseras.

Nackdelar med storarbetslag

I Melkers (2014, s. 7) kvalitativa studie undersöker hon vad pedagoger ser för möjligheter och hinder med att arbeta i storarbetslag. Nackdelarna som framkommer i studien är att det blir många relationer för både vuxna och barn att klara av och förhålla sig till (Melker 2014, s. 67). Det framkommer även i studien att det är fler barn per pedagog i storarbetslag än vad det genomsnittliga antalet för förskolor i Sverige.

Skalická, Belsky, Stenseng & Wichstrøm (2015, ss. 955–956) har i en norsk studie granskat så kallade ”fleksible barnehager” som innebär att de arbetar med storarbetslag och jämfört dem mot traditionella förskolor. Studien omfattar 850 barn från 153 norska förskolor. Syftet med studien var att ta reda på vad de olika verksamheternas organisation har för betydelse för barns framtida vuxen-barnrelationer. Studiens resultat visar att barnen som gick i förskolor med storarbetslag fick mindre kontakt med vuxna och även hamnade i mer konflikter med vuxna under deras första skolår. I de ”fleksible barnehagerna” med storarbetslag fick barnen röra sig mellan olika rum och ingick i olika typer av grupperingar av barn och vuxna. Denna organisering av verksamhet genererade i att barnen ställdes inför många olika barn relationer men mindre kontakt med vuxna. I jämförelse till de traditionella förskolorna fick barnen i ”fleksible barnehagerna” mindre uppmärksamhet och emotionell omsorg. Personaltätheten var densamma i de olika förskolornas organisation, trots det visade det sig att personalen i storarbetslag hade svårt att hitta tid till att bemöta det enskilda barnet och den mesta av tiden gick till att organisera verksamheten. Forskarna i studien diskuterar avslutningsvis problematiken med att många norska förskolor numera arbetar i så kallade storarbetslag och att det för barnen innebär att de möter många sociala relationer som inte alltid är lätt att hantera.

I Seland's studie (2009, ss. 262–263) ifrågasätter hon i vems intresse modellen med storarbetslag görs. Seland menar att det är flera relationer som barn måste förhålla sig till i ett storarbetslag. Kan det trygghetssökande barnet som är i behov av kontinuerliga relationer utvecklas och utmanas i en sådan miljö som uppmanar barn att vara kompetenta och nyfikna på sin omgivning. Studien problematiserar att barn både ska ses som kompetent och vara en oberoende individ, samtidigt som barn är i behov av rutiner, trygga och närvarande vuxna. Seland (2009, s. 260) förklarar att en god struktur och organisation kan se till att alla barn uppmärksammas, får god omsorg och får möjlighet att delta i meningsfulla och lärorika upplevelser.

METOD

Kvalitativ metod

Studien görs med en kvalitativ metod där vi intervjuar förskollärare med olika erfarenheter för att kunna få svar på vårt syfte. Då vi vill ta reda på förskollärarnas åsikter och tankar kring storarbetslag och de yngsta barnen anser vi att den kvalitativa metoden är mest relevant. Här är det den intervjuades perspektiv, vad de uppfattar som viktigt och betydelsefullt som är utgångspunkten. Den kvalitativa metoden fokuserar på ord, inte på siffror som det gör i en kvantitativ metod (Bryman 2016, s. 454). För att få en så bra insikt som möjligt vill forskaren gärna ha en nära relation till den som ska studeras eller intervjuas. Vid kvalitativa studier ligger tyngden på en förståelse av den sociala verkligheten och hur personerna i den miljön tolkar den (Bryman 2016, s. 477).

Intervju

Med kvalitativa intervjuer är det intervjuaren som ser till så att inte intervjun skenar iväg åt ett annat håll, utan att hålla sig till ämnet. Fokuset i intervjun är bestämt i förväg och det är det som skiljer intervjun från ett vanligt samtal. För den som intervjuar är det viktigt att inte ställa ledande frågor. Istället ska frågorna vara så kallade ”öppna frågor”, vilket gör att respondentens

svar kan leda till följdfrågor som inte är förutbestämda (Kihlström 2007, ss. 48–49). Lantz (2013, s. 13) beskriver intervjuer och att ställa frågor som ett effektivt och enkelt sätt att ta reda på hur en annan person känner eller uppfattar inför en viss sak. Det är viktigt att tänka på att det inte är intervjuarens uppfattningar och föreställningar som är av intresse, det är respondentens upplevelser vi vill komma åt (Kihlström 2007, s. 48).

Intervjufrågorna ska svara på frågeställningen som är formulerade utifrån syftet med studien (Kihlström 2007, s. 50). Vi började våra intervjuer med att ställa enkla frågor såsom, “antal år i yrket”, “ålder”, “antal barn i barngruppen”. Det är bakgrundsinformation som kan vara av betydelse sedan när analysen ska göras. Inledningsfrågorna, även kallade “bakgrundsvariabler”, leder ofta till att det blir en avslappnad relation mellan respondenten och intervjuaren (Lantz 2013, ss. 72–73). Vi använde oss av så kallade semistrukturerade intervjuer (Bryman 2016, s. 563) där vi hade vissa frågor som vi ville beröra, men det spelade ingen roll i vilken ordning de besvarades. När vi ställt den första frågan, efter inledningsfrågorna var det vanligt förekommande att respondenten pratade och vi behövde inte ställa alla resterande frågor, det hade respondenten själv redan svarat på. Vi lät en person läsa och svara på våra intervjufrågor innan vi började med våra egentliga intervjuer. Det kallas provintervju, och på så sätt ges en uppfattning om frågorna bör formuleras om, utvecklas, läggas till eller tas bort (Kihlström 2007, s. 231).

Urval

För att välja ut vilka och vad det är som ska undersökas görs ett urval. Vi gör ett så kallat målstyrt, även kallat ändamålstyrt urval. Då görs ett urval utifrån vad målet med forskningen är och urvalet görs så att forskningsfrågorna som svarar på syftet ska besvaras (Bryman 2016, s. 498). Det målstyrda urvalet delas in i urvalsnivåer, med fler urvalsnivåer ju större studien är (Bryman 2016, s. 496). Vi delar in urvalet i två nivåer, där det första urvalet är vilka enheter som ska användas. Det andra urvalet är vilka informanter som ska intervjuas. I vårt fall är enheten som ska användas förskolan, och informanter är pedagoger.

I vår undersökning valde vi att intervju förskollärare från fem olika förskolor inom samma kommun. Samtliga fem förskolor arbetade efter modellen storarbetslag, vilket vi hade undersökt genom att söka information på kommunens hemsida. Med bekvämlighetsurval baserat på geografisk närhet valdes förskolorna som vi ville skulle delta i studien. Anledningen till att vi valde att endast intervju förskollärare till vår studie var att det är förskollärarna som har det yttersta ansvaret för barnen och det är de som ska ansvara för att den pedagogiska verksamheten ska fungera och sträva efter de mål som står i läroplanen. Totalt var det sju förskollärare som intervjuades. När rektorerna givit samtycke till att delta i vår studie bad vi om e-postadresser till förskollärare som rektorn ansåg lämpliga för intervjun. Vi hade som förhoppning att intervju två förskollärare på vardera förskolor, men eftersom tiden var knapp var vi tvungna att begränsa oss. Respondenterna hade olika lång erfarenhet i yrket, mellan två år och 20 år. Åldern på de som deltog var mellan 26 och 58 år. Eftersom vårt syfte var undersöka hur pedagoger upplever att yngsta barnens anknytning påverkas av storarbetslag

i förskolan valde vi förskolor som bestod av barn från ett år och uppåt samt att barngruppen skulle bestå av cirka 40 barn, då det antalet är vad som benämns som storarbetslag.

Genomförande

Inledningsvis kontaktades rektorerna på de olika förskolor som vi ville ha med i vår studie. Löfdahl (2014, s. 36) redogör för hur viktigt det är att först informera rektorn på den tilltänkta förskolan innan pedagogerna kontaktas. Rektorn besvarade och gav sitt samtycke och därefter kontaktades olika förskollärare genom epost där ett missivbrev inkluderades (se bilaga 1). I missivbrevet förklarades syftet med studien, metodval, tillvägagångssätt samt vilka frågor som skulle ställas. Deltagarna informerades om att studien vi planerar att utföra består av semistrukturerade intervjuer, där eventuellt följdfrågor kan komma att ställas på deras svar. Förskollärarna gav samtycke av vårt önskemål om att ta ljudupptagning av intervjun. Deras deltagande i studien var frivilligt och de kunde närsomhelst avbryta sin medverkan (Löfdahl (2014, ss. 36–37). Vid samtliga av intervjutillfällena var vi båda två som medverkade och ställde frågor, vilket respondenterna informerades om då tiden bokades. Alla respondenterna godkände att vi utförde vår intervju i par. Ofta behövdes inte alla frågor ställas som vi hade förberett, respondenterna berörde ändå området. Vidare informerades förskollärarna om att deras svar och resultat kommer behandlas med försiktighet så att ingen obehörig kan ta del av dem. Vid alla våra intervjuer valde vi att sitta enskilt och med tid avsatt för att hinna utföra intervjun utan att någon annan skulle komma in och störa. På alla olika förskolor löste det sig väl genom att vi kunde sitta i personalrum eller kontor. Enligt Löfdahl (2014, s. 36) är det allra viktigaste inom forskningsetik att de medverkande personerna ger sitt samtycke. I vår undersökning fick alla deltagande i våra intervjuer svara på en samtyckesblankett (se bilaga 2) där deras godkännande tillkännagavs.

Etiska aspekter

Vi har i studien tagit hänsyn till etiska aspekter och överväganden som spelar en viktig roll för studiens kvalitet och att genomförandet har skett på ett ansvarsfullt sätt. Vetenskapsrådet (2017, s. 8) redogör hur betydande forskning är i dagens samhälle och därav ställs stora krav på hur forskare genomför den. Löfdahl (2014, s. 34) förklarar att examensarbete inte ses som forskning på samma vis som när professorer och lärare utför forskning, men däremot ska studenter värna om trovärdighet och god forskningssed. Av den anledningen ska samma principer och regelverk följas. Vad beträffar forskningsetiskt resonemang i genomförandet av vår studie har vi tagit hänsyn till informationskravet, samtyckeskravet, kravet av konfidentialitet och nyttjandekravet (Bryman 2016, s. 170). Inom forskningsområdet råder allmänna principer som påverkar studiens kvalitet, det innebär att vi är tydliga med vårt syfte av studien och vi vill få svar på frågor som vi tydligt formulerat. Vi förklarar vilka metoder och varför vi använder dem i vår studie i målet att nå ett svar på våra frågor (Vetenskapsrådet 2017, s. 25). Bryman (2016, s. 170) beskriver gällande deltagarna som medverkar i studien inte ska lida eller komma till skada, inget bedrägeri eller viktig information undanhålls samt att deltagarnas privatliv inte inkräktas.

Reliabilitet och validitet

Det är viktigt att under hela studiens gång hålla en så hög kvalitet som möjligt. Med reliabilitet menas studiens trovärdighet. Den data som samlas in ska granskas kontinuerligt under arbetets gång så att kvaliteten håller en hög nivå (Roos 2015, s. 51). Den data man samlar in ska finnas i tillräcklig mängd för att det ska kunna dras slutsatser av den som ska kunna svara på studiens syfte.

Begreppet validitet beskriver hur de slutsatser en undersökning kommit fram till hänger ihop eller ej (Bryman 2016, s. 72). Validitet kan förklaras med att det handlar om att forskaren ska använda sig av en passande metod, passande frågor och passande ord för att få fram det hen försöker få fram (Roos, 2015 ss. 53–55). Forskaren ska så tydligt som möjligt ha förklarat hur analys och metod har gått till i studien. De som läser studien ska uppleva att den är förståelig och tydlig så att den kan vara underlag för diskussioner och samtal (Kihlström 2007, s. 164).

För att vår studie ska hålla en hög trovärdighet spelade vi in våra intervjuer samt att vi var två som var med på varje intervju. På så sätt hade vi både nedtecknat på papper vad som sagts samt inspelat på mobiltelefon. Vid oklarheter samt om vi tolkat svaren på olika sätt kunde vi gå tillbaka och lyssna flera gånger på intervjun. Att vara två på intervjun ökar studiens trovärdighet, menar Kihlström (2007 s. 232). Vi gjorde en pilotstudie där vi blev uppmärksammade på de frågor vi behövde korrigera eller utveckla inför de kommande intervjuerna. I och med det kunde vi känna oss säkra på att frågorna som skulle ställas var relevanta till vår frågeställning och syfte.

Validiteten i vår studie stärks då vi har med citat från respondenterna i vårt resultat. Under hela studiens gång har vi reflekterat över hur vår pågående studie svarar upp mot syftet och den teori vi valt, vi har kritiskt granskat vårt val av metod och analys.

Analys

I analysprocessen undersöks det insamlade materialet metodiskt för att försöka finna kategorier. De kategorier vi fann utmärkande i vår insamlade data var trygghet, inskolning, rutiner, tid till det enskilda barnet, kollegialt lärande och förskolans miljö. Genom att dela in det insamlade materialet i kategorier etiketterar, åtskiljer, sammanställer och organiserar man data (Bryman 2016, s. 688). Kategorierna återspeglas nedan i vårt resultat där vi sammanställt vad respondenterna delgivit oss under respektive kategori.

Vi har analyserat vårt insamlade material genom att lyssna på ljudupptagning från våra intervjuer samt anteckningar. Direkt efter varje intervju lyssnade vi igenom det inspelade materialet. Vi lyssnade båda två på varje intervju för att få med allt och inte missat något viktigt som sagts. Flera av intervjuerna har vi lyssnat på mer än en gång. Vi har sedan granskat det transkriberade materialet och försökt att finna gemensamma mönster, nyckelord samt avvikande svar. Vi gick igenom varje fråga för sig och markerade med olika färger de datagenererade nyckelord som var av intresse för varje fråga. Sedan gjorde vi understrykningar på de citat som vi ansåg intressanta. En del av de citaten förekommer i resultatet i syfte att förtydliga och stärka analysen ytterligare. Eftersom vi inte ställde varje fråga specifikt fick vi försöka dela in de olika svaren och se vilken fråga de passade in i. Med hjälp av våra

understrykningar och markeringar kunde vi urskilja och plocka ur betydelsefull information för vår studie.

RESULTAT

Nedan presenterar vi vårt resultat. Vi har sammanfattat och lyft fram det som vi fann viktigt för vårt syfte och frågeställningar. För att svara på våra frågeställningar har vi använt oss av två följande kategorier: *trygghetens betydelse för barns anknytning* samt *pedagogers strategier för att stärka barnets anknytning i förskolan*. Vid analysarbetet framkom även följande nyckelbegrepp som vi kommer att redogöra för i kommande avsnitt. Våra nyckelbegrepp som framkom vid analysen är följande; trygghet, inskolning, rutiner och tid till det enskilda barnet. Under kategorin *kollegialt lärande kan bidra till högre kvalitet i förskolan* och *förskolans miljö* redogör vi för vad respondenterna ansåg viktigt för att det ska vara optimalt att arbeta med storarbetslag. Vi avslutar kapitlet med en kort sammanfattning.

Trygghetens betydelse för barns anknytning

Vilka faktorer lyfter förskollärarna fram som centrala för barns anknytning?

När vi ställde frågan om vad anknytning i förskolan innebär för dem hade alla ett svar som innehöll ordet trygghet. I svaren fann vi en gemensam nämnare som innebär att ett barn som är tryggt på förskolan har funnit anknytning till en eller flera av pedagogerna. I hälften av svaren fick vi fram att en närvarande pedagog har stor betydelse för anknytningen på förskolan.

“När jag hör ordet anknytning så tänker jag på hur viktig trygghet är på förskolan. Det ligger som en grund här på vår förskola, att barnet kan knyta an till oss vuxna och på så vis känna sig trygga här.”

Samtliga respondenter svarar att de ser om ett barn är tryggt på förskolan genom att barnet visar glädje och nöjdhet. Ett tryggt barn vågar utforska omvärlden i samspel med andra. I ett par av intervjuerna sa respondenterna att det är särskilt betydande i mötet med de yngsta barnen att uppmärksamma deras kroppsspråk och miner som uttrycker om barnet är tryggt. De äldre barnen har lättare att uttrycka och berätta hur de känner sig då de ofta har ett mer utvecklat språk, vilket de yngre barnen har svårare för. Ett flertal uttalar sig gällande barnets grundläggande behov. Om de fungerar, såsom toalettbesök, matsituationer, vila och deltagande i lek på förskolan visar det att barnet är tryggt. Hälften av förskollärarna menar att ett tryggt barn kommer när det behöver tröst och att vi finns som en trygg famn när det behövs. Samtliga förskollärare uttalar situationen vid lämning på förskolan som en tydlig indikation för att se om barnet är tryggt.

“Att barnet efter en stund vågar leka, utforska miljön och komma tillbaka till mig vid behov av tröst eller trygghet.”

“Jag tycker att en av fördelarna med storarbetslag är att det alltid finns kända vuxna på plats, det är inte ofta vi behöver sätta in vikarier.”

På frågan om vad de ser för fördelar med att arbeta i storarbetslag för barnens trygghet och anknytning får vi olika svar. Det som flera svarar är att det finns fler kända pedagoger för barnet eftersom det är ett mindre behov av vikarier. Då det tillsätts vikarier finns det ändå alltid kända pedagoger inom ett storarbetslag som gör att barnen känner sig trygga.

Flera respondenter påpekar att det är de yngsta barnen som påverkas mest negativt i syftet att etablera en trygg anknytning. De tvingas vara i ett stort sammanhang med många intryck och flera relationer, vilket kan leda till att barnet inte känner sig tryggt. En av respondenterna har som uppfattning att de yngsta barnens behov av att få vistas i en liten barngrupp, med bra personaltäthet är större än hos de äldre barnen. Hon menar att en liten barngrupp skapar trygghet hos barnet och tid att knyta an till varandra. Majoriteten av respondenterna uttrycker att nackdelen med storarbetslag är som störst hos barn under tre år. Eventuellt kan de äldre barnen klara av att ha fler relationer men även i detta sammanhang påtalar respondenterna att då krävs bra samarbete och goda rutiner hos pedagogerna. En av respondenterna uttrycker att leken blir lidande, då barnen har svårt att finna lekro.

“Det här med storarbetslag är inte riktigt min grej, jag har inte direkt goda upplevelser från det. Det är svårt för främst de små barnen att känna sig trygga.”

”Jag måste säga att jag tycker nästan lite synd om de allra minsta barnen när de får vara med så många barn.”

Pedagogers strategier för att stärka barnets anknytning i förskolan

Nedan kommer vi presentera de strategier som framkom i vår analys. För att stärka barns anknytning i förskolan menar respondenterna i vår studie att följande begrepp är centrala; inskolning, rutiner, lugn start.

Inskolning

Samtliga respondenter är överens om för att barnen ska känna trygghet på förskolan är inskolning en viktig början för barnets fortsatta vistelse där. För att få en bra inskolning och etablera en trygg anknytning använder sig merparten av respondenterna en ansvarspedagog vid inskolning. Ansvarspedagogen är ansvarig för kontakten med familjen samt det första mötet. På en av förskolorna beskrivs betydelsen av en ansvarspedagog under inskolningen genom att ha korta stunder där förskolläraren kan ägna all tid åt barnet, och på så sätt skapa en anknytning. Barnet möter alltid samma förskollärare under en timme av dagen under en kortare period (1–2 veckor) för att etablera en trygg anknytning till en vuxen. På den förskolan har barnet även en “andra anknytningsperson” som även den är delaktig och stöttar vid inskolning, så att barnet aldrig blir lämnad med främmande pedagoger. Hälften av respondenterna låter barnen visa vilken anknytningsperson den känner trygghet till efter en tid in i inskolningen. När personkemin stämmer mellan barnet och pedagogen blir det bäst förutsättning för att

anknytning ska etableras, menar respondenterna. Vidare berättar en respondent att som pedagog gäller det att vara professionell och inte ta illa upp om något barn föredrar en annan pedagog framför en själv.

“Barnen får välja anknytningsperson, personkemi är viktigt.”

”Inskolningen är superviktig. Vi är noga med att informera föräldrar om anknytningsteorin och vad den innebär för barnet.”

Rutiner

En betydande faktor för att barn ska känna trygghet på förskolan enligt flera respondenter är rutiner. Rutiner som barn mår bra av är att alltid veta vart sin hemvist är på förskolan. Om barn vet vart de ska hänga sina kläder samt vilken plats de ska sitta på under samlingen inger det trygghet enligt respondenterna. Enkla rutiner som att sitta och äta vid samma bord är viktigt för att skapa trygghet, menar en av respondenterna.

Lugna måltider har stor inverkan för både barn och vuxna, därför väljer en majoritet av förskolorna att äta i olika rum för att skapa en så lugn och skön stund som möjligt. En av respondenterna förklarar att barnen äter i gemensam matsal. Det leder till att måltiderna blir röriga och tid för samtal uteblir, något som respondenten specifikt menar är betydelsefullt för barnet. Rutiner kring måltider är viktigt ur flera synvinklar. Det är här relationer stärks och många viktiga samtal pågår. Måltiden är inte bara en stund där ett av barnets grundläggande behov tillgodoses, den är även en lärandesituation, menar flera respondenter.

”Måltiderna blir röriga och tid för samtal med barnen uteblir.”

”Jag tycker att samtalen med barnen under måltiderna är en av de viktigaste stunderna på hela dagen, det är då jag får chans att ha en dialog med barnen i lugn och ro.”

Lugn start

Vikten av att få en lugn start på dagen är av betydelse, enligt flera av respondenterna. En lugn start på morgonen har betydelse för hur resten av dagen ska utvecklas. Om barnens dag på förskolan inleds med ett lugnt mottagande i hallen av en känd pedagog, bidrar det till ett välmående hos barnet. Däremot om dagen inleds med okända pedagoger och ostrukturerad verksamhet kan det göra att barnet får en otrygg start på dagen.

”Vi tänker att redan på morgonen när barnet lämnas, ska det vara ett lugn hos oss. Man ska veta vad man kan göra, och att vi möter upp barnet i hallen, att man har tydlig ögonkontakt med barnet så att barnet känner sig sedd.”

”All tid på förskolan är viktig men jag ser att lämningen är avgörande för hur dagen ska bli, så funkar det bra så blir det ofta en bra dag för barnet.”

Vid en av förskolorna som nyligen genomgått en omorganisation till att arbeta i storarbetslag, har det visat sig att förskolans lokaler inte räckte till. Intentionen med den nya modellen var att starta upp dagen tillsammans i ett och samma rum i samband med frukost. Trots stor personaltäthet på morgonen upplevde respondenterna att de inte gav en lugn start på dagen, därför återgick verksamheten till de tidigare morgonrutinerna med två avdelningar. På en av förskolorna är det alltid en av anknytningspersonerna som går ut i hallen och tar emot barnet. På så vis är det aldrig en vikarie som tar emot barnet.

Tid till det enskilda barnet

När vi frågar om tid finns till att skapa trygghet och anknytning till det enskilda barnet i ett storarbetslag svarar majoriteten att det inte finns tillräckligt med tid. Merparten beskriver att det ofta finns barn med behov av särskilt stöd i barngruppen, vilket tar mycket resurser. Sen förklarar respondenterna att de yngsta barnen alltid behöver mer tid och omsorg än de äldre barnen.

En av respondenterna berättar att den som är anknytningsperson har som uppgift att varje dag se sina ansvarsbarn lite extra. Det är viktigt att alla ska bli sedda, genom att ha ansvarsbarn innebär det bland annat att uppmärksamma det enskilda barnet.

“Hos oss tänker vi på att se våra ansvarsbarn lite extra varje dag, så dom inte försvinner. Dom som jag har hand om tänker jag att jag ska se lite extra varje dag, som en garant för att alla ska bli sedda, annars finns en risk i storarbetslag att bli en “tapetblomma” att inte bli sedd.”

Liknande resonemang för en annan av respondenterna då det gäller att se det enskilda barnet. Hon beskriver hur viktigt det är att vara flexibel i ett storarbetslag, utan istället se vad varje enskilt barn har för behov. I ett välorganiserat storarbetslag och med hög andel utbildad personal finns det tid till det enskilda barnet, menar en av respondenterna. En annan menar att i ett bra organiserat storarbetslag där det finns kompetenta pedagoger möjliggörs tid till att skapa trygghet och anknytning till det enskilda barnet. Om det däremot är hög andel utbildad personal blir det mer komplicerat.

De respondenter som inte fått ta del av statsbidraget, trots att de har sökt det, är inte tillfredsställda med personaltätheten i respektive storarbetslag. De poängterar att de har alldeles för få pedagoger för att ett storarbetslag ska fungera optimalt och att tiden till det enskilda barnet inte finns. På den förskolan där de fått ta del av statsbidraget upplever inte respondenterna att det är i behov av fler pedagoger. De menar att statsbidraget möjliggjort fler anställda pedagoger och det har resulterat i att de kan dela upp barnen i flera små grupper under stora delar av dagen.

Kollegialt lärande kan bidra till högre kvalitet i förskolan

Det alla påtalar som en fördel med storarbetslag är det kollegiala lärandet. Här tas det tillvara på varandras kompetenser och lär av varandra. Förskollärarna beskriver hur de stärks genom att få dela med sig av sina kunskaper och erfarenheter till sina kollegor. Vad som är avgörande i ett storarbetslag är att samarbetet fungerar bra, enligt fler av respondenterna. Vid ett bra samarbete och en fungerande organisation är pedagogerna tillfredsställda med sitt arbete och på så vis skapar det en positiv och trygg miljö. En av respondenterna beskriver fördelen med storarbetslag genom att det ges tid till att vara mer "här och nu".

"Jag tror att om man har ett tryggt och väl fungerande arbetslag så har det en stor betydelse hur man kan skapa en trygg barngrupp."

"Den goda kraften kan nå många, kunskapen når fler, det ger positiv energi till hela arbetslaget."

I ett storarbetslag är det betydande att samtliga pedagoger arbetar mot samma mål menar en av respondenterna. Alla kan bidra på olika sätt och det finns olika medel att nå målen med. Med en positiv inställning och ett gott samarbete stärks det kollegiala lärandet vilket gynnar kvaliteten på hela verksamheten, enligt respondenten. Flera av respondenterna antyder att kvaliteten i förskolan kan förbättras. De menar att personaltätheten bör ökas för att kunna tillfredsställa alla barns behov samt att barngruppens storlek är för stor. Det påverkar kvaliteten på ett negativt sätt.

Förskolans miljö

Förskolans miljö i förhållande till modellen storarbetslag har stor inverkan på verksamheten. Respondenterna menar att om statsbidraget tilldelats förskolan, hade det eventuellt bidragit till större personaltäthet och färre antal barn per pedagog. Samtliga respondenter utom en, är negativt inställda till de lokaler som de vistas i. På den förskolan där lokalerna ansågs optimala för verksamheten hade barnen en gemensam hall, det fanns flera rum med olika teman för olika aktiviteter. Alla rummen var centrerade kring ett gemensamt samlingsrum.

På de andra förskolorna med flera olika ingångar och avdelningar långt ifrån varandra, eller på olika våningar, beskriver respondenterna problematiken med att dela upp barnen i fler mindre grupper då det inte finns tillräckligt med rum eller pedagoger för det. Förskolans befintliga lokaler är helt enkelt inte utformade efter denna typ av modell. Respondenterna menar att traditionella förskolor med mindre avdelningar och långt mellan avdelningarna försvårar samarbetet eller omöjliggör modellen då alltför många personer inte får vistas i ett och samma utrymme.

"Jag tycker att kvaliteten på förskolan kan förbättras. Som det ser ut nu påverkas barnens trivsel, stress och inläring av att barngruppen är alltför stor."

“Det blir ingen trygghet för barnen i våra lokaler, barnen ska äta här och leka där, det blir ett virrvarr.”

Sammanfattning av resultatet

Barn som vistas i storarbetslag tillbringar en stor del av dagen med att vara i stora sammanhang med många intryck. Ett större antal relationer, både mellan barn och vuxna kan leda till att barnet känner sig otryggt. Situationer som påverkar barns trygghet och anknytning kan vara, måltider, inskolning och lämning på morgonen. Respondenternas uppfattning är att för de yngsta barnen, de som är under tre år, har modellen storarbetslag mest nackdelar och negativ påverkan på deras anknytning och utveckling i förskolan. Om barn inte utvecklar anknytning i förskolan så kan det i sin tur påverka att barns viktiga lek blir lidande. I förskolan har anknytning en betydande del i barns omsorg och lärandesituationer. Respondenterna uttrycker att barns grundläggande omsorgsbehov är beroende av att anknytning och trygghet har etablerats.

DISKUSSION

Under rubriken resultatdiskussion kommer vi att diskutera studiens resultat i relation till tidigare forskning och anknytningsteorin. Efter resultatdiskussionen kommer vi under rubriken metoddiskussion resonera kring vårt val av metod och hur det kan ha påverkat studiens resultat.

Resultatdiskussion

De frågor vi ville ha svar på i vår studie var; *vilka faktorer förskollärarna lyfter fram som centrala för barns anknytning och vilka strategier tillämpar pedagoger i storarbetslag så att barnen utvecklar en trygg anknytning i förskolan?* Studiens viktigaste resultat är att samtliga respondenter anser att storarbetslag inte är optimalt för de yngsta barnen på förskolan. Barns anknytning påverkas negativt då de behöver etablera flera relationer. Respondenterna anser att modellen storarbetslag innebär ett större antal relationer för barnet och kan påverka viktiga situationer där trygghet och anknytning har betydelse såsom måltider, inskolning och lämning på morgonen. Resultatet visar att pedagogerna är pålästa och har erfarenheter om anknytningsteorins betydelse. Vid flertalet tillfällen förekommer anknytningsteorins centrala begrepp upp under intervjuerna. Respondenterna nämner begreppen ”trygghetscirkeln”, ”trygg bas”, ”säker hamn” samt vikten av sekundär anknytningsperson.

Trygghetens betydelse för barns anknytning

I vår studie uttrycker majoriteten av respondenterna att det är främst de yngsta barnen som påverkas negativt av storarbetslag. Pedagogerna visar stor kunskap gällande anknytningsteorin och vad den innebär för barnet i förskolan. När barnets grundläggande behov är tillfredsställda framträder ett nöjt barn som uttrycker glädje över att komma till förskolan. Ett tryggt barn vågar utforska omvärlden i samspel med andra. Flera respondenter använder sig av begreppen ”trygg bas” och ”säker hamn” då de förklarar hur barns anknytningssystem aktiveras när de vistas på förskolan och vill utforska sin omvärld. Broberg, Hagström & Broberg (2012, s. 44) redogör för anknytningsteorins centrala begrepp “trygg bas” och “säker hamn”, där den vuxnes betydelse har två avseenden. Dels ska pedagogen vara en trygg bas så att barnet vågar undersöka och pröva omgivningen, dels att vara en trygg hamn som finns där då barnet känner oro. Vi kan

konstatera att pedagogerna besitter god kunskap i ämnet anknytning vilket ger vår studie en trovärdig synvinkel över om modellen storarbetslag bör praktiseras inom förskolan.

Tidigare forskning (Skolverket 2016; Kihlbom 2003; Orrenius 2005) vi tagit del av betonar vikten av trygghet för de yngsta barnen i förskolan. Det stämmer med de svar vi fick av våra respondenter gällande trygghet på förskolan. Samtliga ansåg att det spelar mycket stor roll om barnet känner sig tryggt på förskolan. De menar att om barnet har en bra anknytning till en eller flera av pedagogerna visar barnet glädje, det vill delta samt att det visar att det är nöjt.

Modellen storarbetslag innebär stora barngrupper vilket kan leda till oro och otrygghet enligt vår studie. Respondenterna i studien säger att de yngsta barnens anknytning påverkas negativt av stora barngrupper med många relationer. Där har respondenterna stöd av Kihlboms studie (2003, s. 38) som menar att de yngsta barnen påverkas negativt av att ha många olika vuxna omkring sig. Det behövs fler och större studier som kan bekräfta ett eventuellt negativt samband. En rimlig slutsats är att det är gynnsamt för de yngsta barnens anknytning att vistas i små barngrupper med färre antal relationer.

Pedagogers strategier för att stärka barnets anknytning i förskolan

När de deltagande förskollärarna resonerar kring hur deras kunskap och strategier kan användas för att skapa en trygg barngrupp och på så sätt uppfylla läroplanens mål blir det tydligt att det finns vissa hinder. Samtliga har stor kunskap om anknytning och hur det ska skapas, men det är flera andra faktorer som spelar in. Det kan vara personaltäthet, för stor barngrupp samt flera barn med särskilda behov, som gör att kvaliteten på förskolan inte är det som önskas. Det råder inga tvivel om att förskollärarna arbetar för att skapa mindre barngrupper där barn ska få möjlighet att känna trygghet. Trots det anser respondenterna att barn ofta vistas i alltför stora barngrupper som påverkar anknytningen negativt. Tidigare forskning (Orrenius 2005; Pettersson och Magnusson 2017) betonar den negativa effekten på barns anknytning som stora barngrupper kan åstadkomma.

Anknytningsteorin förklarar grunderna för barns anknytning, det är balansen mellan de olika känslorna att våga utforska omgivningen och att vara i trygg hos vårdaren (Kihlbom 2003, s. 33). Vi ser samband i anknytningsteorin med förskollärarnas erfarenheter och påståenden. Förskollärarna visar på en bred kunskap om vikten av trygg anknytning. Det finns en enighet emellan alla förskollärarna gällande varför trygghet och anknytning är så betydande för de yngsta barnen i förskolan. De beskriver att ett tryggt barn visar både glädje och sorg, vill delta i lek och aktiviteter på förskolan. Pedagogerna säger att om barnet känner sig otryggt på förskolan kan det leda till att barnets utforskande, interaktion och det sociala samspelet blir lidande. Ännu en gång ger det stöd åt pedagogernas kunskap och erfarenheter gällande anknytningsteorin och barns behov av trygghet.

Samtliga förskollärare menar att en lugn start på morgonen och att lämningen är viktig för att dagen ska bli bra för barnet. Enligt Lpfö 18 (2018, s. 15) ska barn få en god omsorg och de ska erbjudas balans mellan olika aktiviteter, lek och vila. Barn ska få möjlighet att bygga relationer och känna trygghet och tillhörighet i gruppen. Måltider beskrivs av respondenterna som en betydelsefull och social stund på dagen. Här ges möjlighet att samtala, föra resonemang och

skapa relationer tillsammans. Förskollärarna är eniga om att även måltiderna är tillfällen för lärande men för att det ska ske behöver barnen känna att det är en trygg miljö.

Inskolning - en betydande start för barnets anknytning i förskolan

I vårt resultat är förskollärarna överens om att inskolningen kan vara avgörande för barnets utveckling, välmående och anknytning i förskolan. Respondenterna säger att inskolningen är en betydande del i barnets fortsatta vistelse på förskolan. Det är under inskolningen som barnet ska etablera anknytning till en eller flera pedagoger.

Under inskolningen beskriver alla förskollärarna att barnet inte ska behöva skapa relationer till fler än två pedagoger. Brandtzaeg, Torsteinson & Oiestad (2016, s. 27) stödjer förskollärarnas uttalanden av att det pedagoger som barnet kan knyta an till på förskolan då inte längre föräldrarna är de som är närmast till hands. Vanligtvis knyter barnet an till sina föräldrar i första hand, vilka är barnets primära anknytningspersoner. De sekundära personer som barnet knyter an till kan vara pedagoger på förskolan. Ett barn kan ha flera olika sekundära anknytningspersoner på förskolan, men som mest kan de yngre barnen ta in fyra till fem vuxna utöver sina föräldrar/vårdnadshavare. På en förskola med storarbetslag är det enligt vår studie vanligtvis sex till åtta pedagoger som arbetar. Det innebär att barnet får fler vuxna än den rimligtvis klarar av att skapa anknytning till. Inskolning och att skapa en trygg anknytning är betydande för barnen oavsett vilken modell av förskola som barnet vistas i. Vi är medvetna om att de flesta förskolor ser inskolning som en viktig start för barnet. Barn som vistas i storarbetslag kommer under sin tid i förskolan ingå i en grupp som består av fler pedagoger och barn i jämförelse med traditionella förskolor. Då kan det vara av extra stor betydelse att inskolningen har fungerat väl och gjort barnet tryggt.

Yttre faktorer som har betydelse för barns anknytning

Förskollärarna säger att en betydande faktor för att barnet ska känna sig tryggt på förskolan är lokalerna de vistas i. Barn behöver veta vart de hör hemma på förskolan, var de ska äta och var de ska hänga sina kläder. Modellen med storarbetslag på befintliga traditionellt utformade förskolor skapar en problematik då barnen får röra sig mellan många olika rum och avdelningar under dagen, enligt våra respondenter. Förskollärarna påtalar att det skapar oro och otrygghet särskilt för de yngsta barnen. De vet inte vart sin hemvist är då de går in på ett ställe, äter på en annan plats och har aktivitet på ytterligare en plats i förskolan. Resonemanget styrks av Skalická, Belsky, Stenseng och Wichstrøm (2015, ss. 955–956) då de redogör för att i ett storarbetslag rör sig barnen mellan olika rum och på så vis utsätts de för fler relationer till barn och mindre kontakt med pedagoger. De förklarar att barnen på så sätt får mindre uppmärksamhet och omsorg. Härmed ser vi att vår studie får stöd i forskning gällande otrygghet som kan uppkomma hos barn som vistas i stora och flera lokaler. Vi inser problematiken i förskolan och trots förskollärarnas kunskaper om anknytning verkar inte kommunen ta hänsyn till det.

Vi konstaterar att de förskolor som saknade statsbidraget även är de som uttrycker frustration över tiden de vill ha till det enskilda barnet. Förskollärarna har som åsikt att mer tid, eller fler

pedagoger skulle möjliggöra betydelsefull tid mellan pedagog och barn där anknytning och trygghet kan stärkas. Förskollärarna har stöd av Sheridan, Williams & Pramling Samuelsson (2014, ss. 393–394) som redogör i sin forskning att en mindre barngrupp anses ge högre grad av interaktion mellan pedagog och det enskilda barnet. Det gör att kvaliteten ökar och ger bättre förutsättningar för fortsatt lärande. Det hade varit intressant att undersöka om respondenternas upplevelser hade blivit detsamma utifall ett statsbidrag tilldelats och möjliggjort en högre personaltäthet. Har det någon betydelse om det finns fler pedagoger om ändå inte lokalerna är optimala för ändamålet.

På den förskolan där förskolläraren uttrycker att lokalerna är bra, har statsbidraget delats ut under flera års tid. Där finns en gemensam hall, måltiderna serveras alltid på samma plats och förskolans olika rum är centrerade runt hallen. Det är högre personaltäthet och möjligheten att dela upp i mindre grupper och rum finns. Tack vare statsbidraget kan man ha fler personal i varje indelad barngrupp och på så vis ha mer tid till det enskilda barnet, mer tid till anknytning, vilket ger mer tid till lärande. Vi ser en skillnad i vad statsbidraget kan bidra till då det handlar om personaltäthet. Med hög personaltäthet möjliggörs det att under större delen av dagen dela upp barnen i mindre grupper där barnen möter kända pedagoger och barnen känner sig trygga. Statsbidraget bidrar till högre personaltäthet och mindre barngrupper vilket blir positivt för barnens anknytning. En viktig slutsats är att små barngrupper med hög personaltäthet är gynnsamt för barns anknytning. Vi finner det märkligt att förskolor organiserar sin verksamhet så att den är beroende av statsbidraget då det inte är permanent och här ser vi en fara med storarbetslag.

Kollegialt lärande

För att kunna arbeta med Läroplanens mål i ett storarbetslag krävs det att alla pedagoger vill åt samma håll (Melker 2014, ss. 54–55). Det krävs rätt inställning och att viljan att samarbeta finns. Pedagogerna i vår studie säger att det är extra viktigt att alla pedagoger arbetar mot samma mål i ett storarbetslag. Det kollegiala lärandet är av betydelse eftersom det lyfter varje enskild pedagog då hen får dela med sig av sin kompetens. I vår undersökning framför förskollärarna sina erfarenheter om att ett bra samarbete och en bra organisation gör att de känner sig tillfredsställda med sitt arbete, vilket resulterar i en trygg och positiv arbetsmiljö. Förskollärarna får stöd i Melkers rapport (2014, s. 70) om vikten av det kollegiala lärandet, där reflektion och kommunikation är betydelsefullt.

Vi ser att det finns en medvetenhet och vilja hos förskollärarna att organisera arbetslaget och de vill dela med sig av sina kunskaper. De anser att modellen med storarbetslag är utvecklande i deras roll som förskollärare och de säger att de kan ta vara på varandras kompetenser och lära av varandra. Tidigare forskning (Sheridan, Williams & Pramling Samuelsson 2014, ss. 379–397) betonar att pedagogers kompetenser påverkar kvaliteten i förskolan och så även barns möjlighet till trygghet och lust att lära. Ytterligare en faktor som kan påverka kvaliteten i förskolan är personaltätheten, enligt flera respondenter. De säger att kvaliteten kan förbättras om personaltätheten ökar. Då finns det möjlighet att tillfredsställa samtliga barns behov och på så sätt öka tryggheten.

Metoddiskussion

I det här kapitlet kommer vi beskriva studiens metodval och lyfta fram våra reflektioner kring vårt val. Vid kvalitativa studier ligger tyngden på en förståelse av den sociala verkligheten och hur personerna i den miljön tolkar den (Bryman 2016, s. 477). Med det som utgångspunkt och för att få svar på vår studies syfte och frågeställning valde vi att använda oss av intervjuer.

Intervjuerna spelade vi in med mobiltelefon, vilket vi är medvetna om kan kännas olustigt. Vi förklarade syftet med inspelningen för respondenterna och var noga med att återigen upplysa dem om deras rätt till att avbryta intervjun när som helst. Under intervjuerna kunde vi ana en osäkerhet hos vissa av förskollärarna, det kan ha berott på att vi spelade in dem eller eventuellt att vi var två som ställde frågor. Om endast anteckningar hade tagits vid intervjuerna anser vi att det inte hade varit möjligt att få med allt som sades och att det hade varit alltför tidskrävande. Lantz (2013, s. 77) skriver om svårigheten med att ställa frågor och anteckna samtidigt. Eftersom vi ville få med så mycket data som möjligt till analysen valde vi att både anteckna och spela in intervjuerna. Möjligheten att lyssna på intervjuerna flera gånger gav oss hjälp att analysera deras svar och utsagor noggrant.

Under intervjuernas gång framkom att det endast var en av de fem förskolor som blivit tilldelade statsbidraget. Då vi gjorde vårt urval visste vi att de arbetade med modellen storarbetslag, däremot visste vi inte om de fått statsbidraget. Studiens resultat hade förmodligen sett annorlunda ut om den endast hade inkluderat förskolor som blivit tilldelat statsbidrag alternativt endast förskolor där statsbidraget uteblivit.

Ytterligare ett alternativ i vår studie skulle vara att även använda observation som metodval. Kihlström (2007, s. 231) beskriver att det kan vara betydande för en studies validitet att använda sig av flera tekniker eller redskap när man gör en undersökning. Vi hade gärna använt observation som metod men valde att endast använda intervjuer med tanke på den korta tid som denna studie ska utföras på. Observation som metod hade eventuellt kunnat ge ytterligare en dimension till studien. En möjlig tanke är att våra respondenter kan ha förskönat sina svar eller gett oss svar som de tror att vi vill ha till vår studie. Då ämnet anknytning och storarbetslag är ett ämne som väcker starka känslor kan deras egna åsikter ha påverkat svaren.

Vi är väl medvetna om att studiens resultat och reliabilitet påverkas av omfattningen av hur många som deltagit. En mer omfattande studie med fler deltagare från fler förskolor och kommuner hade ökat studiens trovärdighet, men då hade mer tid behövts. Utifrån studiens omfattning kan vi inte göra några generaliseringar därför behövs fler studier som undersöker på vilka sätt barns anknytning påverkas av att vistas i storarbetslag i förskolan.

Didaktiska konsekvenser

Barn föds med ett anknytningssystem. Det innebär att när barnet ska introduceras för nya relationer i förskolan så sker det inte per automatik. Det krävs både kunskap och medvetenhet bland pedagoger i förskolan för att tillgodose de yngsta barnens behov. Avsaknaden av trygghet kan leda till att barnets grundläggande behov blir påverkat, barnet kan få svårt med sociala relationer, lek och lärande. I vår studie är syftet att undersöka några förskollärares erfarenheter

av på vilka sätt de anser att barns anknytning påverkas av att vistas i storarbetslag i förskolan. Faktorer som vi funnit betydande och som påverkar barns anknytning i förskolan är inskolning, en lugn start på dagen, rutiner, små barngrupper, kontinuitet bland pedagoger samt vikten av kollegialt lärande.

Vi funderar över i vems intresse det är då modellen storarbetslag bestäms? I den kommun där vi gjorde vår undersökning "lockas" det med statsbidrag till de som tillämpar modellen, men när statsbidraget uteblir så skall ändå modellen tillämpas. Det resulterar i att personaltätheten blivit oförändrad och barnen blir de som utsätts för många relationer. Det var tydligt på den förskolan där statsbidraget delats ut, här var det hög personaltäthet och anledningen till att de kunde ha så många pedagoger berodde på att de fått statsbidraget och på så sätt hade råd att anställa fler. Därför ställer vi oss frågan varför de förskolor som inte får statsbidraget ska behöva arbeta med storarbetslag?

Vad vi erfar är det inte förskollärarna själva som önskar arbeta efter denna modell. Men visst är alla överens om att vikariebehovet minskar och att det kollegiala lärandet gynnas. Om vi ser till barnens behov kan vi bara anta att inte heller de önskar att ingå i ett så stort sammanhang som modellen med storarbetslag innebär. Enligt Orrenius (2005, s. 25) är det extra viktigt för de yngre barnen på förskolan att knyta an till en vuxen och det kan inte ske om barngrupperna är för stora. Likaså blir det svårt att skapa trygga och nära relationer till de andra barnen på förskolan då barngruppen är för stor. Vad vi erfar påverkas de yngsta barnens anknytning av storarbetslag på förskolan. De yngsta barnen bör inte ha för många relationer vilket är förekommande i storarbetslag.

I vår undersökning var inte syftet att ta reda på om det är bra eller dåligt med storarbetslag. Efter våra intervjuer samt att vi tagit del av forskning inom området, är vi överens om att de yngsta barnen inte gynnas av storarbetslag och många relationer. Men om det är vad kommunen kräver är det viktigt med utbildad personal som har kompetens och är villiga att dela med sig av sina kunskaper. Då känner pedagogerna trygghet i sitt arbete och med att arbeta mot läroplanens mål. Om pedagogerna trivs och känner sig tillfredsställda på arbetsplatsen leder det till att barnen blir väl omhändertagna av engagerade pedagoger, vilket leder till en trygg barngrupp. Det ultimata vore att alla förskolor gavs statsbidrag vilket visar på ett behov av högre personaltäthet.

Avslutningsvis vill vi sammanfatta vår studie med att det finns många faktorer och omständigheter som påverkar hur barns möjlighet till trygghet och anknytning i förskolan ser ut idag. Där vår studie är utförd har kommunen beslutat att alla förskolor ska arbeta efter modellen med storarbetslag. Kommunen bör ta hänsyn till varje enskild förskola och verksamhet gällande hur de vill och kan organisera sig. Det råder inga tvivel om att många kommuner dras med ekonomiska åtstramningar och att det kan bli på barns bekostnad i att få en trygg anknytning i förskolan. Vi kan konstatera att barns anknytning har en stor betydelse och avgörande roll för barnets utveckling och lärande. Vi instämmer med Sheridan, Williams & Pramling Samuelsson (2014, ss. 393–394) att en mindre barngrupp ger bättre förutsättningar för fortsatt lärande och ökar kvaliteten i förskolan.

VIDARE FORSKNING

Vi ser att det hade varit intressant med en mer omfattande studie med fler kommuner och därmed fler förskolor, där samtliga arbetar enligt modellen storarbetslag hade varit av intresse. Arbetar förskolor i andra kommuner enligt modellen storarbetslag trots att statsbidrag ej tilldelats?

REFERENSER

Bowlby, John (2010). *En trygg bas*. Stockholm: Natur och kultur

Brandtzaeg, Ida, Torsteinson, Stig & Oiestad, Guro (2016). *Se barnet inifrån- att arbeta med anknytning i förskolan*. Stockholm: Natur och kultur

Broberg, Malin, Hagström, Birthe & Broberg, Anders (2012). *Anknytning i förskolan*. Stockholm: Natur och kultur

Bryman, Alan (2016). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB

Jakobsson Lundin, Jenny (2019). *Samspelets psykologi i förskolan*. Stockholm: Lärarförlaget

Jonsson, Agneta (2016). *Förskollärares kommunikation med de yngsta barnen i förskolan: med fokus på kvalitativa skillnader i hur ett innehåll kommuniceras*. Tillgänglig: <https://journals.hioa.no/index.php/nbf/article/view/1232>

Karlsson, Mari (2014). Perspektiv på förskolan i examensarbeten. I Löfdahl, Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber

Kihlbom, Magnus (2003). *Om små barns behov och utveckling – Nyare utvecklingspsykologiska och neurobiologiska rön*. Tillgänglig: <http://www.smabarnilund.se/Kihlboms%20rapport.pdf>

Kihlström, Sonja (2007). Intervju som redskap. I Dimenäs, Jörgen (red.). *Lära till lärare*. Stockholm: Liber AB

Kihlström, Sonja (2007). Uppsatsen- Examensarbetet. I Dimenäs, Jörgen (red.). *Lära till lärare*. Stockholm: Liber AB

Kihlström, Sonja (2007). Fenomenografi som forskningsansats. I Dimenäs, Jörgen (red.). *Lära till lärare*. Stockholm: Liber AB

Lagerlöf, Ingvar (2013). Stort arbetslag- små barngrupper. *Lärarnas tidning*. <https://lararnastidning.se/stort-arbetslag-sma-grupper/>

Lantz, Annika (2013). *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur

Lind, Lene (1995). *Närhet, känslor, utveckling*. Stockholm: Liber AB

Läroplan för förskolan Lpfö 18. (2018). Stockholm: Skolverket

Löfdahl, Annica (2014). God forskningssed – regelverk och etiska förhållningssätt. I Löfdahl, Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.). *Förskollärares metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber AB

Melker, Kristina (2014). *Storarbetslag i förskolan- hinder och möjligheter*. Masteruppsats i Barn- och ungdomsvetenskap. Institutionen för Pedagogik, kommunikation och lärande. Göteborg: Göteborgs universitet. <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/36119>

Månsson, Per (2014). *Båten i parken: introduktion till samhällsstudier*. Lund: Studentlitteratur

Orrenius, Ann Mari (2005). *Trygga relationer - Om anknytning och samhörighet mellan barn och vuxna*. Stockholm: Natur och kultur

Pramling Samuelsson, Ingrid, Williams, Pia, Sheridan, Sonja & Hellman, Annette (2016). *Swedish preschool teachers' ideas of the ideal preschool group*. Journal of Early Childhood Research 2016, Vol. 14(4) 444–460 © The Author(s) 2015 Reprints and permissions: sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav DOI: 10.1177/1476718X14559233

Roos, Carin (2014). Att berätta om små barn- att göra en minietnografisk studie. I Löfdahl, Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.). *Förskollärares metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber AB

Seland, Monica (2009). *Det moderne barn og den fleksible barnehagen. En etnografisk studie av barnehagens hverdagsliv i lys av nyere diskurser og kommunal verkelighet*. Diss. Trondheim: Norges teknisknaturvitenskapelige universitet. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/268972>

Sheridan, Sonja, Pramling Samuelsson, Ingrid & Johansson, Eva (2009). *Barns tidiga lärande- En tvärsnittsstudie om förskolan som miljö för barns lärande*. Göteborg: Göteborgs Universitet. https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/20404/1/gupea_2077_20404_1.pdf

Sheridan, Sonja, Williams, Pia & Pramling Samuelsson, Ingrid (2014). *Group size and organisational conditions for children's learning in preschool: a teacher perspective*. Institutionen för pedagogik, kommunikation & lärande. Göteborg: Göteborgs Universitet. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00131881.2014.965562>

Skalická, Vera, Belsky, Jay, Stenseng, Frode & Wichstrøm, Lars (2015). *Preschool age problem behaviour and teacher-child conflict in school: Direct and moderation effects by preschool organization*. Child Development, 86, 3, 955–964. <https://srcd.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/cdev.12350>

Skolverket (2016). *Mindre barngrupper i förskolan*. <https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2017-04-25-mindre-barngrupper-i-forskolan>

Skolverket (2018). *Beskrivande data 2017-Förskola, skola och vuxenutbildning*. Rapport 468, 2018. <https://www.skolverket.se/publikationsserier/rapporter/2018/beskrivande-data-2017.-forskola-skola-och-vuxenutbildning>

Skolverket (2019). *Statsbidrag för mindre barngrupper 19/20*. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statsbidrag/statsbidrag-for-mindre-barngrupper-2019-20>

Tallberg Broman, Ingegerd (2010). Svensk förskola-ett kvalitetsbegrepp. I Riddersporre, Bim, Persson, Sven (red.). *Utbildningsvetenskap för förskolan*. Stockholm: Natur och kultur

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningsed*. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>:

Wenngren Sälj, Karin (2017). Samtalet i förskolan: Förskollärarens möjligheter till social kommunikation. I Pettersson, Daniel & Magnusson, Linda (red.). *Förskolans kommunikationsmiljö*. Högskolan Gävle

BILAGOR

Bilaga 1.

Missivbrev

Hej!

Vi heter Sandra och Linda och läser sista terminen (termin 7) på lärarutbildningen vid Högsolan i Borås. Vi ska skriva ett examensarbete som ska utforska ett pedagogiskt arbete. Vi har valt att undersöka hur anknytning påverkar barnen i förskolan. Syftet med vår uppsats är att undersöka hur små barns anknytning påverkas av storarbetslag.

Vad vi erfar har det blivit allt vanligare att arbeta med storarbetslag (i vissa kommuner), det vill säga att det är fler pedagoger och fler barn som ska arbeta tillsammans. Det gör att barnen får fler vuxna att knyta an till och även fler barn att skapa en relation till. Vi vill ta reda på hur pedagoger som arbetar eller har arbetat i storarbetslag upplever detta. Samt veta vad pedagoger och arbetslaget gör för att barns anknytning och trygghet inte ska påverkas av storarbetslag.

Vår studie kommer vara kvalitativ, det vill säga att den kommer göras med intervjuer för att samla in datamaterial. Vi har valt ut åtta förskollärare på fyra olika förskolor i samma kommun. Intervjuerna kommer att ske med bandinspelning och tar mellan 20–30 minuter.

I studien tar vi hänsyn till forskningsetiska principer. Du har all rätt att avbryta intervjun när du vill och du deltar helt frivilligt. Din identitet kommer inte att framgå av intervjun och inte heller vilken förskola eller vilken kommun du arbetar i. Inspelningen från intervjun kommer förstöras efter det att vi analyserat och det insamlade materialet kommer bara användas till vår studie.

Hoppas du vill medverka och att du tycker vi har valt ett intressant ämne. Givetvis kan du i kontakta oss om du har frågor eller funderingar.

Sandra Andersson

Linda Jaeger

Intervjufrågor

Vi kommer göra en så kallad semistrukturerad intervju där vi har en mall med frågor som vi vill beröra. Vi kan under intervjun fylla på med frågor samt att alla frågor inte behöver ställas i samma ordning. Många av frågorna går in i varandra och förhoppningsvis kommer den som intervjuas att själv beröra vissa frågor innan vi ställt dem.

- Hur många år har du varit aktiv i yrket?
- Hur många pedagoger arbetar på din avdelning? Hur många barn är inskrivna på din avdelning? Vilken ålder är det på barnen?
- Vad innebär anknytning i förskolan för dig?
- Hur arbetar ni på er avdelning för att skapa anknytning? Vilka strategier har ni?
- Anser du att barngruppens storlek har någon betydelse för barns anknytning till pedagoger? I så fall hur?
- Förklara hur ni ser om ett barn är tryggt på förskolan?
- Hur du tidigare arbetat med mindre barngrupper, med färre pedagoger? Om ja, vad ser du för skillnader i barnens trygghet?
- Anser du att ni har tid att skapa trygghet och anknytning till det enskilda barnet i ett storarbetslag?
- Vad ser du för fördelar med att arbeta i storarbetslag?
- Vad ser du för nackdelar med att arbeta i storarbetslag?
- Vad ser du för svårigheter i arbetet med att tillgodose alla barns behov av trygghet och anknytning?

Skulle vi få möjlighet att boka upp en tid med er för en intervju?

--

Med vänlig hälsning
Linda Jaeger & Sandra Andersson

Samtyckesblankett

Bilaga 2

HÖGSKOLAN I BORÅS Akademi för bibliotek, information, pedagogik och IT.

Förskolläraryrket

2019-11-13

Samtycke till insamling och behandling av uppgifter om dig

Som en del av kursen "Att utforska pedagogiskt arbete" vid Högskolan i Borås utför vi en studie med syftet att undersöka några förskollärares erfarenheter av på vilka sätt barns anknytning påverkas av att vistas i storarbetslag i förskolan.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen (samtycke).

Uppgifterna kommer att användas av oss samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Uppgifterna kan dock vara att betrakta som allmänna handlingar som kan komma att lämnas ut i det fall någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen. Ljudupptagning kommer ske de kommer inte att sparas efter att vår studie blivit examinerad.

Resultatet av studien kommer att sammanställas i oidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig.

Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrade att omedelbart ta bort uppgifterna.

Jag samtycker till att uppgifter om mig samlas in och behandlas enligt ovan.

Underskrift

Namnförtydligande

Ort och datum

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se